

ВТРАТИ НАУКИ

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ АНГЕЛІНИ АНДРІЇВНИ ЯСИНСЬКОЇ

Прикра звістка сколихнула геологічну громадськість: українська мінералогічна наука зазнала важкої втрати... Тринадцятого вересня 2017 р. на 96-му році життя відійшла у вічність Ангеліна Андріївна Ясинська – знаний фахівець у галузі регіональної, генетичної та космічної мінералогії, педагог від Бога, ветеран війни і праці, кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент кафедри мінералогії Львівського національного університету імені Івана Франка, почесний член Українського мінералогічного товариства.

Народилася Ангеліна Ясинська 29 липня 1922 р. в м. Первомайськ Миколаївської обл. у родині вчителів. Там же закінчила шість класів середньої школи. Після переїзду батьків до Дніпропетровська Ангеліна навчалася в середній школі № 75, яку закінчила з золотою медаллю. У 1939 р. вступила на геологорозвідувальний факультет Дніпропетровського гірничого інституту. У 1940 р. сім'я Ясинських переїхала до Львова, і Ангеліна стала студенткою другого курсу природничо-математичного факультету Львівського державного університету імені Івана Франка.

У 1941 р. вона разом з однокурсниками проходила навчальну геологічну практику в мальовничих околицях Кременця, де її й застала звістка про війну. Більшість студентів повернулася додому, до Львова, уже зайнятого німцями, а Ангеліна рушила на схід – у невідоме... Зрештою вона добровільно пішла на фронт і опинилася в самому пеклі війни – у Сталінграді, де воювала в складі другої батареї першого дивізіону 1077 зенітно-артилерійського полку. Її зенітка стояла на маленькому Зайцівському острові – “прикривала” Сталінградський тракторний завод і переправу через Волгу. Ліна була наводчицею зенітки, ловила німецькі літаки в перехрестя й давала сигнал відкривати вогонь. Від спритності й майстерності 20-річної дівчини залежало життя всієї команди та й інших людей. Не раз після нальоту авіації з'являлися німецькі танки. Потрібно було швидко виставляти зенітку горизонтально та стріляти прямою наводкою по танках і піхоті. Тоді все вирішувала справність і точність стрільби. Двісті днів і ночей летіли бомби, снаряди, горіла земля, Волга, а Ліна та її побратими по зброї вистояли. Пізніше були запеклі бої за звільнення Керчі, Севастополя, Польщі... Та доля була до Ліни милосердна, і дівчина в чині ефрейтора повернулася до Львова 1945 р. здоровою і змужнілою.

Нарешті вона змогла зняти солону від поту й просякнуту згарищами війни гімнастюрку та одягнула дівоче плаття. Після тривалої перерви Ангеліна стала студенткою третього курсу геологічного факультету Львівського університету, організованого 1945 р. молодим доцентом Є. Лазаренком. У 1948 р. вона з відзнакою закінчила університет і стала першою аспіранткою тоді вже професора й завідувача кафедри мінералогії Євгена Костянтиновича Лазаренка.

У 1951 р. Ангеліна Андріївна успішно захистила кандидатську дисертацію “Зависимость свойств цинковых обманок от химического состава”. У 1952 р. їй присуджено

науковий ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук і присвоєно вчене звання доцента.

На кафедрі мінералогії Ангеліна Ясинська працювала на посаді доцента протягом 48 років, аж до виходу 2000 р. на пенсію. У 1969–1974 рр. була завідувачем кафедри, гідно замінивши свого вчителя – Євгена Лазаренка – і як завідувач, і як лектор-мінералог.

Значний внесок А. Ясинської у навчальний процес. Для студентів геохімічної спеціальності вона читала такі профільні курси і спецкурси: мінералогія, мінераграфія, геохімія екзогенних процесів, геохімічна спеціалізація і рудоутворення, спеціальні методи дослідження в мінералогії. Уперше в Україні й колишньому Радянському Союзу Ангеліна Андріївна з ініціативи Є. Лазаренка розробила й читала студентам новий курс – космічну мінералогію. Для всіх курсів і спецкурсів підготувала й опублікувала робочі програми й методичні вказівки. Їй належить переклад українською мовою (з доповненнями) російського видання книги С. Вахромєєва “Руководство по минераграфии” під назвою “Посібник з мінераграфії” (1959).

Багатогранна й наукова діяльність А. Ясинської – космічна мінералогія, регіональна і генетична мінералогія, характеристика окремих мінералів, типоморфізм мінералів, методи мінералогічних досліджень тощо. Особливо цікаві дослідження метеоритів, результати яких викладено в 33 наукових працях. У них висвітлено особливості мінерального складу метеоритів, місячних порід, космічного пилу, наведено ознаки ударного метаморфізму мінералів метеоритів і місячних порід, генетичні аспекти кам’яних метеоритів, порівняльну характеристику мінералів метеоритів і земних порід, описано походження алмазу в метеоритах та ін. Ангеліні Андріївні належить майже монографічна мінералогічна характеристика метеоритів, що впали на території України, яку наведено в науковому звіті “Минералогия Украинской ССР” за 1978 р. (Матковський, Сливко, 2016). Фундаментальними є статті А. Ясинської у співавторстві з Є. Лазаренком “Современные аспекты космической минералогии” (1970, 1972) і “Признаки ударного метаморфизма в минералах метеоритов и лунных пород” (1974). Перша учениця А. Ясинської – нині лідер космічної мінералогії України В. Семененко – справедливо назвала цих учених основоположниками космічної мінералогії, адже вони вперше у світі класифікували космічні мінерали, проаналізували характер їхнього поширення порівняно з земними мінералами та дійшли важливих генетичних висновків щодо загальних закономірностей розвитку мінеральної речовини в природі (Записки Укр. мінерал. т-ва. 2005. Т. 2).

Ангеліна Андріївна ретельно вивчала колчеданово-поліметалево та залізо-манганове зруденіння чивчинського й рахівського метаморфічних комплексів та золоторудні утворення Українських Карпат. Їй належать перші знахідки рідкісного мінералу ільваїту на Берегівщині (Закарпаття), а також низка публікацій про типоморфні особливості самородного золота, телуриди свинцю і срібла, нові знахідки мінералів бісмуту й сульфосолі стибію та бісмуту в Закарпатті, великомасштабне картування золотого зруденіння.

Загалом А. Ясинська є автором і співавтором десяти наукових звітів та близько 140 наукових праць. Серед них – п’ять монографій: “Железные руды западных областей УССР и сопровождающие их редкие и рассеянные элементы” (соавтор В. Ф. Лесняк, 1961), “Літогенез сірчаних родовищ Прикарпаття” (співавт. В. І. Колтун, Я. Т. Роскош, Ю. М. Сеньковський, 1972), “Геология и полезные ископаемые Украинских Карпат” (соавт. М. П. Габинет, Я. О. Кульчицкий, О. И. Матковский, 1977), “Минералы Украинских Карпат. Простые вещества, телуриды и сульфиды” (соавт. С. А. Галий, В. В. Гри-

цук, Л. Н. Егорова и др., 1990), “Минералы Украинских Карпат. Оксиды, гидроксиды, хлориды, иодиды, фториды” (соавт. П. М. Билонижка, В. В. Грицик, О. М. Ивантишина и др., 1995).

Ангеліна Андріївна провадила активну науково-організаційну діяльність. Майже 30 років вона була вченим секретарем спеціалізованої вченої ради геологічного факультету з захисту докторських і кандидатських дисертацій, багато років – членом редколегії “Мінералогічного збірника”, членом педагогічної комісії Всесоюзного мінералогічного товариства, членом і почесним членом Українського мінералогічного товариства. Вона брала активну участь у багатьох міжнародних, всесоюзних і вітчизняних наукових конференціях, з’їздах, симпозіумах тощо.

Значним є внесок А. Ясинської у підготовку висококваліфікованих геологічних кадрів не тільки для України й колишнього СРСР, а й для інших країн. Серед її вихованців головні геологи й начальники геологічних експедицій, кандидати й доктори геолого-мінералогічних і геологічних наук, професори, члени-кореспонденти й академіки НАН України, Російської АН, директори інститутів та інших установ. У цих людях повною мірою втілювався педагогічний талант Ангеліни Андріївни, уміння й бажання передати свої знання і досвід молодій зміні.

За участь у Другій світовій війні А. Ясинську нагороджено орденом Вітчизняної війни другого ступеня, 11 медалями, нагрудними значками Ветерана 62-ї армії генерала Чуйкова за оборону Сталінграда та Ветерана окремої приморської Армії генерала Єрьоменка за визволення Керчі і Севастополя. Заслуги Ангеліни Андріївни у розвитку вищої освіти та проведенні наукових досліджень відзначено шістьма медалями, зокрема, медаллю Євгена Лазаренка, пам’ятним знаком І. Л. Лутугіна “За заслуги в розвідці надр” Держгеолслужби України, почесною грамотою й нагрудним значком Міністерства вищої і спеціальної освіти колишнього СРСР, дипломом Президії і Ради колишнього Всесоюзного мінералогічного товариства.

Мужня жінка, прекрасний сім’янин, уроджений інтелігент, Ангеліна Андріївна стійко перенесла передчасні втрати чоловіка Володимира Колтуна і доньки Лариси, віддала свою материнську любов синові Юрію, віднедавна доктору геологічних наук, допомагала йому виховувати внуків і правнуків.

Ангеліну Андріївну Ясинську поховали, за її заповітом, на Янівському цвинтарі у Львові, поряд з батьками й донькою.

Нам пощастило в житті зустріти видатну особистість, Людину з великої літери! Нехай світла пам’ять про цю високоосвічену, інтелігентну й доброзичливу людину назавжди залишиться в душах і серцях її рідних та близьких, друзів і колег, вдячних учнів і всіх тих, кому пощастило з нею працювати й спілкуватися.

О. Матковський, П. Білоніжка, І. Наумко, М. Павлунь, Л. Скакун